

УДК 504.01

Артем'єв С.Р., к.т.н., доцент (Національний університет цивільного захисту України, м. Харків)

ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ

Міжнародні миротворчі операції здійснюються відповідно до рішень Ради Безпеки ООН, статуту ООН та відповідальних за їх проведення міжнародних організацій. Безпосередньо приймають участь у миротворчих операціях чітко визначені багатонаціональні сили, створені за згодою Ради Безпеки ООН та що діють під її загальним контролем. У цих умовах значно підвищується роль і актуальність всебічного забезпечення миротворчих контингентів, у тому числі питання виконання вимог забезпечення екологічної безпеки, як однієї зі складових підтримання їх життєдіяльності.

Законодавчі акти України встановлюють, що міжнародні миротворчі операції за спрямованістю поділяються на операції зі сприяння, підтримання, встановлення та відбудови миру, а також пошуково-рятувальні і гуманітарні. Основними видами миротворчої діяльності є: політична, дипломатична, правова, гуманітарна, економічна, військова. Миротворча діяльність, її форми і способи базуються на нормах міжнародного гуманітарного права, систематизованих у ряді міжнародних договорів і конвенцій.

Прикладами цілеспрямованого впливу на навколишнє природне середовище під час ведення війн та локальних конфліктів є військові дії у багатьох країнах [1], бомбардування хімічних, нафтогазових та пожежонебезпечних підприємств тощо. Однак після завершення активних фаз спеціальних операцій, розпочинається наступна фаза – проведення миротворчих операцій, які, як правило, тривають у регіонах із вкрай незадовільною екологічною обстановкою.

Аналіз літературних джерел дозволив визначити специфічні риси, характерні для таких операцій і дослідити трансформацію можливих завдань екологічної безпеки та особливості їх виконання під час проведення миротворчих операцій.

Розрізняють такі основні типи миротворчих операцій [1]:

– операції зі сприяння миру (Peace Support Operations) – передбачають превентивне розгортання військ з метою недопущення конфлікту;

- операції з підтримання миру (Peacekeeping Operations) – передбачають роз’єднання ворогуючих сторін і припинення вогню;

- операції зі встановлення миру (Peace Enforcement Operations) – передбачають примусові заходи із використанням військової сили та інші.

Під час планування участі миротворчого контингенту в міжнародній миротворчій операції обов’язково розробляється штабом миротворчого контингенту розробляється план, який включає:

- оперативну частину, розроблену на карті;
- розрахунки стосовно перевезення миротворчого контингенту;
- календарний план проведення заходів миротворчої операції;
- план матеріально-технічного забезпечення контингенту;
- інші плани відповідно до виконання завдань миротворчого контингенту.

Штабом також заздалегідь складається комплексний план забезпечення екологічної безпеки під час проведення миротворчої операції, який має включати такі основні розділи:

1. Основні вимоги міжнародного стандарту НАТО (STANAG 7141 EP) та особливості захисту навколишнього природного середовища у певному регіоні. Сили та засоби, які залучаються для здійснення окремих завдань забезпечення екологічної безпеки миротворчого контингенту, та їх можливості.

2. Порядок організації та здійснення екологічного моніторингу у місцях дислокації та в районі дій миротворчого контингенту:

- виявлення та облік джерел забруднення навколишнього природного середовища, у тому числі районів з підвищеним радіаційним фоном;

- збір, обробка та узагальнення інформації про екологічну обстановку в районах дислокації контингенту, а також в осередках аварій (зруйнувань), що загрожують безпеці миротворців;

- прогнозування стану екологічної обстановки у районах дислокації контингенту та у районах виконання миротворчих дій.

3. Порядок підтримання екологічних факторів життєдіяльності контингенту під час виконання ним миротворчих завдань:

- дотримання екологічних вимог щодо об’єктів життєдіяльності;

- встановлення спеціального обладнання та пристроїв контролю за шкідливими викидами, скидами на

складах і базах ПММ, пунктах заправки паливом, пунктах ремонту ОБТ, пунктах миття техніки тощо;

– заходи контролю дотримання виконання заходів екологічної безпеки.

4. Захист природного середовища у районах дислокації миротворчого контингенту передбачає:

– запобігання самовільним вирубкам лісових та інших лісонасаджень, пошкодженням сільськогосподарських ланів;

– дотримання вимог протипожежної безпеки у лісах;

– організацію та обладнання сміттєзбірників, сміттєзвалищ та систем знешкодження шкідливих відходів.

5. Ліквідація наслідків екологічних аварій та стихійних лих безпосередньо в районі розташування миротворчого контингенту.

Під час проведення миротворчої операції найважливішими будуть такі завдання екологічного спрямування [2]:

1. Екологічний моніторинг – збір, обробка та узагальнення інформації про екологічну обстановку району розміщення, а також в осередках аварій; оцінка екологічної обстановки з метою прийняття обґрунтованих рішень щодо виконання завдань миротворчої операції; прогнозування екологічної обстановки.

2. Дотримання вимог екологічної безпеки об'єктів життєдіяльності та під час поводження з радіоактивними, токсичними та іншими речовинами.

3. Охорона навколишнього природного середовища у регіоні перебування миротворчого контингенту – підтримання параметрів якості навколишнього природного середовища у встановлених нормах; встановлення відповідальності у разі завдання збитків за навмисне ушкодження природного середовища.

4. Міжнародна співпраця з питань екологічної безпеки та дотримання міжнародних угод за вказаними питаннями.

1. Забезпечення екологічної безпеки військ (сил) у повсякденній діяльності / [Артем'єв С.Р., Блекот О.М., Гаврилко Є.В. та ін.]. – К.: НУОУ, 2009. – 160 с.

2. Артем'єв С.Р. Основи екологічної безпеки військ: навч. посібник / С.Р. Артем'єв, О.М. Блекот. – Х.: ФВП НТУ «ХП», – 2009. – 240 с.